

Úvod do uměnovědných studií

Co je populární kultura?

Literatura v češtině

▶ Primární texty:

- ▶ Bachtin, Michail Michajlovič: *François Rabelais a lidová kultura středověku a renesance*. Praha 1975, 2007.
- ▶ Eco, Umberto: *Skeptikové a těšitelé*. Praha 1995.
- ▶ Volek, Jaroslav: Heslo „Populární kultura“.
http://rpm.fss.muni.cz/Revue/Heslar/popularni_kultura.htm

Základní pojmy

- ▶ lidová kultura (folk culture)
- ▶ populární kultura (popular culture)

- ▶ masová kultura
- ▶ vysoká kultura

Lidová kultura

- ▶ ideální typ folklóru – kultura jednotlivých lokálních komunit v tradiční společnosti
 - ▶ vazba na každodenní život
 - ▶ nejsou striktně odděleny role umělce a publika
 - ▶ výrazně lokální charakter
 - ▶ není mediálně zprostředkována – orální tradice
 - ▶ není masová

Na cestě k populární kultuře

- ▶ Karneval v kultuře středověkého světa
- ▶ Proces transformace společnosti v moderní době
- ▶ Znak „moderní“ populární kultury

Karnevalová kultura (populární kultura)

- ▶ Michail Michajlovič Bachtin (1895-1975) – ruský literární historik.
- ▶ Téma – „lid smějící se na náměstí“.
- ▶ 3 formy karnevalové kultury:
 - ▶ obřadní a mimetické formy (slavnosti karnevalového typu)
 - ▶ slovesná smíchová díla včetně parodií
 - ▶ různé formy a žánry familiární pouliční mluvy (nadávky, dušování, zapřísahání, lidové kletby atd.)

Karnevalový smích

- ▶ sváteční
- ▶ všelidový – smějí se všichni, „smích světa“
- ▶ univerzální – míří na všechno a na všechny (včetně samých účastníků karnevalu) – tím se liší od moderní satiry, kde satirik stojí mimo vysmívané.
- ▶ ambivalentní – veselý, radostný a zároveň výsměšný, odmítá a utvrzuje, pohřbívá a ohrožuje

Základní rysy karnevalu

- ▶ silný prvek hry
- ▶ **nezná dělení mezi účinkující a diváky** (karnevalu se nepřihlíží, karneval se prožívá) – protiklad k divadlu – **reálná forma samého života**.
- ▶ **svátečnost** – karneval jako **dočasné osvobození** od panující pravdy a stávajícího řádu, dočasné zrušení všech hierarchických vztahů, privilegií, norem a zákazů – logika „naruby“, **převrácení hierarchie**
- ▶ **Binární opozice:** oficiální – karnevalová kultura

Transformace lidové kultury v procesu modernizace

▶ Urbanizace

- ▶ Nelokální charakter
- ▶ Konfrontace s „vyšší“ kulturou

▶ Technický rozvoj

- ▶ Postupné zprostředkování médií
- ▶ Zmasovění

Vyšší a nižší kultura

- ▶ V čem je rozdíl?
 - ▶ Forma
 - ▶ Žánr
 - ▶ Obsah

- ▶ Hodnocení
- ▶ Charakteristiky (U. Eco)

Teorie populární kultury - hlavní školy

- ▶ **Frankfurtská škola**
 - ▶ T.W Adorno, M. Horkheimer

- ▶ **Politická ekonomie**
 - ▶ Hegemonie, Ideologie
 - ▶ A. Gramsci, S. Hall

- ▶ **Strukturalismus a sémiologie**
 - ▶ U. Eco, R. Barthes

Populární kultura v žánru kulturních studií

- ▶ Teorie populární kultury je jiným pohledem na principiálně stejný okruh fenoménů, jako je teorie masové kultury:
 - ▶ teorie **masové kultury** zpravidla vidí masy jako **pasivní** příjemce sdělení produkovaných kulturním průmyslem,
 - ▶ teorie **populární kultury** zdůrazňuje **aktivní**, kreativní roli společenských „aktérů“, kteří produkují kulturní významy masově distribuovaných textů.

Ideologické předpoklady pojmu populární kultura v kulturních studiích

- ▶ „Populární kultura je vytvářena podrobenými lidmi v jejich vlastním zájmu ze zdrojů, které také kontradiktorně slouží ekonomickým zájmům těch, kteří vládou. Populární kultura je vytvářena zevnitř a zespodu, nikoliv vnucována zvenku či shora, jak se domnívali teoretikové masové kultury.“ (John Fiske: *Reading the Popular*, London 1989, s. 2)
- ▶ Pojem populární kultura je v kulturních studiích obvykle vázán na marxistická či výrazně levicová politická a ideologická východiska. Bývá líčena jako „kultura resistance“.

Pojem subkultura

- ▶ označuje specifickou kulturu skupiny lidí, kteří sdílejí zvláštní hodnoty a normy, v nichž se rozcházejí s majoritní či dominantní kulturou či společností
- ▶ antropologický pojem kultura je východiskem – vztahuje se k celku způsobu života
- ▶ v pohledu kulturních studií často subverzivní rysy, opozice
- ▶ sféra tvorby autentických významů a hodnot, jež jsou pak korumpovány masovou kulturou

Chronologický přehled subkultur ve Velké Británii

Date	Subculture	Class position	Style	Music	Shifts in post-war hegemony
1953-4	teds	unskilled	drapes		The construction of consensus Macmillanism
1955-6	teds	working class		rock 'n' roll	
1958-61	beats/CND	middle class	duffle coats, beards	jazz/folk	
1963	mods	semi-skilled	scooter of consensus	r 'n' b/Tamla	The construction of consensus Social democracy
1964	rockers	unskilled	motor-bike	rock 'n' roll	
1967-72	hippies	middle class/student	long hair, hallucinogenic drugs	progressive rock	Dissensus Protest and revolution
1967	rude boys	black underclass	hustling	ska	
1968-9	skinheads	unskilled	boots 'n' braces	ska	
1970	glams	working class?	bisexuality	glamrock	The Law and Order Society Authoritarianism and working-class resistance
1970	Rastas	black underclass?	dreadlocks	reggae	
1976-8	punks	working class?	absurdity	punk rock	
1978-81	mod/ted skinhead revivals				
1981	new romantics				
1982	?				

Figure 7.7 Chronology of subcultures

Source: Middleton and Muncie 1981: 90

Mapa subkultur u nás

